

Overgenomen uit: Begijnhofkrant 32 (2011) 18

342 JAAR ORGELMUZIEK IN DE BEGIJNHOFKERK

Jeannine Corthals

In het tweede deel van de 17de eeuw (1662-1667) werd op het begijnhof van Turnhout de Heilig Kruiskerk gebouwd en in 1668 werd daarin het orgel geplaatst. Begijn juffrouw Mallants schonk de 400 gulden die nodig was voor de aankoop van het instrument. Het ging om een mechanisch pijporgel, zonder zelfstandige pedaal. Over de herkomst van het orgel en over de orgelbouwer zijn geen gegevens bekend. Ook weten we niet hoeveel klavieren en registers er waren.

Medaillon uit 1668 met de buste van Heilige Jacobus de Meerdere.

In 1888 werden werkzaamheden uitgevoerd door de firma Anneessens uit Geraardsbergen. De oorspronkelijke eiken orgelkast uit 1668 – met medaillon waarop de buste van Heilige Jacobus de Meerdere met pelgrimsstaf en kalebas staat afgebeeld - werd mogelijk vervangen door een negentiende-eeuwse kast.* De twee romantische registers *Salicional* en *Viola da Gamba* werden hoogstwaarschijnlijk op dat moment toegevoegd. *Salicional* was oorspronkelijk een fluit uit wilgenhout. Bij het orgel geeft het een delicate toon die aan een snaarinstrument doet denken. Op 5 augustus 1888 werd het orgel ingespeeld door de heer Verrees, de toenmalige organist van de Sint-Pieterskerk.

Het orgel bevat 1182 pijpen, verdeeld over twee klavieren en met een zelfstandig pedaal.

Verbouwingen en onderhoud

De organist, Renaat Bosmans, schreef over het orgel: “De begijnhofkerk in Turnhout bezit één van de oudste orgels uit de Kempen. Na verscheidene kleine ombouwingen zijn gelukkig al de oudste oorspronkelijke barokspelen, met de eeuwenoude tinlegeringen, behouden gebleven.”

Van 1952 tot 1955 werd het orgel gemoderniseerd. Naar een ontwerp van organist Renaat Bosmans, met als adviseur Flor Peeters, leraar aan het Lemmensinstituut en organist van de Sint-Romboutskathedraal in Mechelen, werd de verbouwing uitgevoerd door het orgelbouwatelier van Gerard D’Hondt uit Herselt. Het orgel werd uitgerust met een nieuwe, losstaande speeltafel met elektrische tractie. De oude sleepladen bleven behouden, maar werden nu met elektrische tractie vanuit de speeltafel bediend. Voorheen moesten alle handelingen met de hand gebeuren en door middel van aaneengeschakelde houten trekkers tot stand worden gebracht. De achterwand van het meubel werd voorzien van een zwelkast en mixturen en er werden ook zelfstandige pedaalregisters toegevoegd. In de loop van de volgende jaren werden nog onderhoudswerken uitgevoerd door de firma’s Pels-D’Hondt uit Herselt, Verschueren uit Tongeren, Stevens uit Duffel en S. Verheggen uit Turnhout.

Renaat Bosmans, organist in de Begijnhofkerk van 1947 tot 1986, werd opgevolgd door Jos Laureys.

74 jaar aan het orgel

Op 15 augustus 2010 bespeelde Jos Laureys voor de laatste keer het orgel in de Begijnhofkerk. Sinds 1986 begeleidde hij elke zondag het Heilig Kruiskoor. Op 89-jarige leeftijd begonnen zijn vingers aan kracht te verliezen en de klimpartij langs het smalle trapje tot bij het orgel werd almaar meer een hachelijke onderneming. Met spijt in het hart sloot hij vorig jaar een jarenlange periode van orgel spelen af.

Jos Laureys was organist in de Begijnhofkerk van 1986 tot augustus 2010.

Op 24 maart 2011 werd Jos Laureys 90 jaar. Hij mag terugblikken op een leven dat gevuld is met orgelmuziek. Jos werd geboren in Herentals en geraakte al op jonge leeftijd vertrouwd met de muziek. Hij volgde de humaniora aan het college in Herentals. Van 1936 tot 1939 was hij er organist in de kerk en hij begeleidde het koor. Na zijn studietijd in Leuven werd Jos leraar Latijn en Grieks aan het atheneum in Turnhout. Daarnaast bouwde hij een rijkgevolle carrière uit als organist. Van 1936 tot 1995 was hij hulporganist in de Sint-Antoniuserk van de paters kapucijnen in Herentals en tot 1946 was hij tevens hulporganist van de Onze-Lieve-Vrouwparochie. In 1966 werd hij organist van de Sint-Franciscusparochie in Turnhout en hij combineerde die taak met de functie van hulporganist in de kerk van het begijnhof. Voor de diensten in de week en 's zondags tijdens het lof verving hij zuster Augustina van het Heilig Graf. Na het overlijden van Renaat Bosmans werd hij in 1986 aangesteld als organist en begeleider van het Heilig Kruis Begijnhofkoor. Tot augustus 2010 bleef hij begeesterd en ging hij met veel zorg en liefde om met "zijn" orgel. Meerdere dagen per week en dat 44 jaar lang kroop hij telkens de trap naar het doksaal op en af. In al die jaren heeft hij aldus een fenomenaal aantal treden beklommen en afgedaald.

Met zachte weemoed vertelt Jos over alle parochies en kerken uit de wijde omgeving waar hij het orgel liet klinken. Met een zekere fierheid toont hij ons de verzamelde partituren die hij in de loop van zijn loopbaan als organist heeft uitgevoerd. Het zijn de materiële getuigen van een rijkgevoeld leven dat altijd doorweven is met orgelmuziek. We bedanken Jos langs deze weg voor alles wat hij al die jaren gedaan heeft voor het muziekleven in Turnhout en omstreken en voor het Turnhoutse begijnhof in het bijzonder.

Jeannine Corthals

*Vroeger werd gedacht dat de zeventiende-eeuwse kast werd bewaard, mogelijk werden wel delen ervan bewaard maar de ornamenten zijn zeker negentiende-eeuws.